

Ontwikkelgesprek Ad Ondernemen 30 maart 2021**Thema 1 Het afstuderen nieuwe curriculum***Toelichting bij thema:*

Op dit moment is de opleiding bezig met de doorontwikkeling van jaar twee. Het afstuderen is hiervan een belangrijk onderdeel. In het afstuderen worden de competenties op verschillende momenten getoetst op eindniveau. De opleiding is opgebouwd uit 3 thema's: Waardepropositie, Validatie en Lancering. In periode 1 van jaar twee eindigt het thema validatie. Dit is het vertrekpunt van het afstuderen. De student heeft een problem-solution fit bereikt met een gevalideerd experiment/ idee of dienst. Het afstuderen is het proces naar een product/market fit. Aan de hand van een schematisch proces (zie bijlage) worden de onderdelen van het afstuderen en de ideeën bij de invulling van deze onderdelen toegelicht.

- De 1^e *processtap* is gericht op het rechtvaardigen van gemaakte keuzes. Onderwerpen hierin zijn: evalueren, commentariëren van het gekozen idee, het uitgevoerde experiment toelichten, een oordeel geven over de eigen visie en strategie, de toegevoegde waarde van het idee, ethiek en duurzaamheid. Dit moet leiden tot een Magazine. Dit is de basis voor de 2^e processtap. Het competentiegebied Ideeën en Kansen staat in deze stap centraal.
- De 2^e *processtap* is het deelnemen aan startup studio's georganiseerd naar product/dienst of naar het type ondernemer (sociaal/ cultureel/commercieel). Iedere studio is gekoppeld aan een ondernemer die als hoofd van de studio tijd en energie steekt in de student. De student verzamelt en levert bewijs aan hoe hij middelen en bronnen gaat gebruiken of heeft gebruikt. Competenties uit het gebied Resources staan centraal in deze stap. De rol van de gekoppelde ondernemer moet nog verder invulling krijgen. Deze kan ook een beoordelende rol hebben bij de bewijzen. Hier wordt nog over nagedacht.
- Bij de 3^e *processtap* gaat de student daadwerkelijk aan de slag met de eigen onderneming. In deze fase moet hij nadenken over een aantal onderwerpen. Hij levert bewijsmateriaal aan over hoe hij is omgegaan met bijvoorbeeld basisprincipes van projectmanagement. De studenten levert hiervoor bewijzen aan. Competenties uit het gebied Into Action staan centraal.
- De opleiding wordt afgesloten met een Demodag: dit is de laatste dag van de opleiding. Tijdens deze dag laat de student zien dat hij de volgende competenties beheerst: anderen mobiliseren (performance assessment), zelfbewustzijn, motivatie en leren door ervaring (show case). De eerste drie stappen moeten met een voldoende zijn afgerond voordat je kan deelnemen aan de Demodag.
Op Demodag wordt gekeken of de student in staat is om anderen achter zijn/ haar idee te krijgen. Dit zal vormkrijgen in een grote ruimte met stands die door de studenten zelf zijn vormgegeven. De student nodigt zijn eigen netwerk uit, assessoren lopen rond om te kijken in hoeverre de student in staat is om anderen mee te krijgen. Het tweede onderdeel van de Demodag gaat over een showcase: een gesprek tussen assessoren en de student in de vorm van een criteriumgericht interview. Dit kan bij de stand plaatsvinden of in een aparte ruimte.

Samenvatting gesprek tussen panel en opleiding:

Informatievoorziening naar en begeleiding van de student en waardengedreven ondernemen

Een panellid geeft aan dat dit traject mooi in processtappen is uitgedacht. Echter, dit kan tegelijkertijd ook de achilleshiel zijn. Zou een student snappen wat hier bedoeld wordt? Het advies hierbij is dan ook om e.e.a. minder blauw, procesmatig over te brengen richting de student en vooral te spreken over welke processtap welke competenties aantikt en welke producten of interventies je verwacht van de student. Dit sluit aan bij het aandachtspunt vanuit de studenten tijdens de visitatiedag. Studenten gaven aan dat er verbetering mogelijk is als het gaat om de informatievoorziening (wat doe ik wanneer).

Het afstudeerprogramma wordt door een ander panellid beschreven als passend bij de huidige tijd en de opleiding. Wel met de opmerkingen dat dit goed te begrijpen moet zijn voor studenten.

In het kader van waardengedreven ondernemen is het aan te bevelen om de waarde waar je als opleiding voor kiest naar voren te brengen in alle processtappen (bijvoorbeeld CO-2 neutraal ondernemen of mensvriendelijk ondernemen). Dit maakt ook de profilering makkelijker.

De opleiding ziet een belangrijke rol weggelegd voor de Businesscoach en Personal Coach in het overbrengen van het afstudeerprogramma aan de student. Het idee achter de startup studio's is om studenten en ondernemers samen te laten werken rondom een (sociaal) concept. De rol van de Businesscoach en Personal Coach is om studenten te begeleiden in wat ze precies moeten doen. Dit vraagt om een balans zoeken tussen holistisch en structureel.

Maatwerk en flexibilisering

Het studentlid vraagt zich af of er voldoende maatwerk mogelijk is in deze opzet van het afstudeerprogramma, zodat e.e.a. passend is bij de onderneming en de ondernemer zelf. Ook deelt zij haar ervaring rondom het enerzijds aanbieden van structuur en anderzijds de ruimte laten om e.e.a. zoveel mogelijk te kunnen afstemmen op de eigen onderneming.

Het bieden van structuur werd tijdens haar opleiding gedaan doordat zij 3 doelen moest stellen per competentie en deze concreet moest maken: wanneer is wat behaald en welke bewijslast wordt er aangeleverd om aan te tonen dat deze doelen gerealiseerd zijn. In groepjes van 5 studenten werden er bijeenkomsten met een coach gehouden om deze doelen te formuleren en was er wekelijks intervisie. Hierdoor krijgen studenten de ruimte om in de keuzes voor bewijslasten aan te sluiten bij de branche waarin zij ondernemen.

Flexibele bewijslast is een onderwerp waar meer ervaring mee is bij panelleden. Zo wordt de ervaring gedeeld om studenten zelf te laten bepalen welke bewijslast geschikt is om een competentie aan te tonen. Uit de ervaring blijkt dat als studenten met een concreet concept voor hun onderneming bezig zijn, zij goed in staat zijn om zelf een bron aan te leveren die de competentie aantoont. Als een student nog zoekende is wordt dit moeilijker.

Hierop aanhakend is de opleiding wel benieuwd naar hoe je de aftoetsing borgt als je de bewijslast vrij laat en er dus verschillen in aangeleverde bewijzen zijn tussen studenten.

Verder wordt er door een panellid aangegeven dat het voldoen aan een bepaald niveau en het geven van ruimte een bekend spanningsveld is in het flexibiliseren van het hoger onderwijs. Echter, zijn er al een aantal best practices die laten zien dat er veel mogelijk is. Aan de ene kant heb je een lijstje van vereisten voor toetsing op eindniveau in het hbo (interne kwaliteitscriteria van een Examencommissie) en je hebt je leeruitkomsten (dit moet je laten zien aan het eind van de rit). De ruimte zit dan in het maken van een eigen plan hoe dit te behalen (vrij laten van bewijslasten, vrijheid aan de student om iets te doen wat bij hemzelf past en bij de onderneming).

In het licht van kaders goed neerzetten maar de weg ernaartoe losser later en het stimuleren van studenten wordt de vraag gesteld of deze opleiding wellicht klaar is voor het afschaffen van klassikale lessen. Waarbij het alternatief zou zijn om te gaan werken in een grote ruimte waar studenten naartoe komen om elkaar te vinden en hulp te vragen waar nodig. Los van roostering en klaslokalen. Studenten willen namelijk echt aan de slag met iets wat voor hun onderneming speelt.

Een panellid geeft aan dat dit idee past bij de vorm Incubator. Mocht de opleiding daarnaartoe willen wordt het advies gegeven om te zorgen voor een open ruimte waar ook ervaren ondernemers zitten (bijvoorbeeld van buitenaf of afgestudeerden die nog een jaartje blijven zitten). Voorkom een lange gang met ruimtes. Een incubator is niet geschikt voor het instappen per kwartaal. Leerwegaafhankelijk toetsen wordt moeilijk als je per kwartaal iets moet toetsen en moet opleveren.

Ondernemen op niveau 5 of 6

Vanuit de opleiding wordt het panel gevraagd naar hoe zij aankijken tegen het verschil in ondernemen voor de Ad en de Bachelor. *Hoe zie je dat voor het ondernemerschap?*

Een panellid geeft aan dat het onderscheid tussen operationeel en tactisch niveau (Ad) en tactisch en strategisch (Bachelor) niet opgaat. Een ondernemer doet altijd alles op alle drie de niveaus. Hierdoor verschilt Ondernemen van andere Ad-opleidingen.

Adviezen vanuit het panel voor het nieuwe afstudeerprogramma van Ad Ondernemen:

- Duidelijke communicatie naar de student over het afstudeerprogramma en wat er opgeleverd moet worden.
- Alles valt of staat met de begeleiding van de student.
- Alert zijn op de fase van de onderneming en de fase van waar de student in zit.
- Vraag de eindgebruikers (denk aan alumni) of dit afstudeerprogramma zou helpen op weg naar een eigen onderneming, en het verwerven van de competenties.

Afronding

In verband met de uitgebreide en waardevolle bespreking rondom het eerste thema was er onvoldoende tijd om het tweede thema, nationale en internationale profilering, te bespreken.

Een panellid wil de opleiding in het kader van dit tweede thema meegeven dat het goed is om als opleiding een gesprek te voeren over wat de sterke kant is van deze opleiding. Het is nu tijd in het hoger onderwijs om niet allemaal hetzelfde te doen maar je te onderscheiden: *waarom moet je in Rotterdam zijn om een top ondernemer te worden?*

Een panellid van een verwante opleiding wordt uitgenodigd voor een vervolgesprek over dit thema in het Landelijk overleg.

Bijlage: Schematische weergave afstudeerproces Ad Ondernemen

Startpunt + gevalideerd experiment / idee / dienst. Executie is de laatste fase gaat om **het proces** naar product-market fit.

1^e proces stap

- Evalueren
- Becommentariëren
- Oordelen
- Reflecteren
- Beoordelen

Rechtvaardigen
keuzes idee / concept
4 weken

Etaleren (entree / inschrijven)

Studio gekoppeld aan ondernemer die "als hoofd" tijd en energie wil steken in studio (georganiseerd naar .....)

2^e proces stap

- Een "middelen" plan ontwikkelen,
- De tijd effectief beheren
- Digitale oplossingen vinden
- Financiële planning en prognoses
- Onderzoeken financiering
- Inschatten invloed financiële beslissingen.

Start-up studio

12 wk

3^e proces stap

Starten door: Initiëren, lange termijn doelen stellen, basisbeginselen van projectmanagement hanteren, prioriteiten stellen, veranderingen omarmen, beslissing nemen, affordable loss principe toepassen, risico's en voordelen afwegen, diversiteit op waarde te schatten, compromissen sluiten, relaties beheren, samenwerken, netwerken

DEMODAG

- Anderen mobiliseren
- Zelfbewustzijn
- Motivatie
- Leren door ervaring

